

تأثیر مدارس دخترانه در توسعه اجتماعی زنان در ایران

منیرالسادات میرهادی

تهران: انتشارات کویر، ۱۳۹۳، ۱۶۸ صفحه

تهیه و تنظیم: مهنوش شاهین‌راد*

می‌شدند. تحصیل دختران به میزان کاملاً محدود و برای طبقات بالاتر جامعه (خاندان سلطنتی و اشراف) در مکتب‌خانه‌های سنتی و تا مرحله یادگیری خواندن (و به‌ندرت نوشتن) کافی دانسته می‌شد (ص ۲۸، ۴۷، ۵۶، ۱۵۰). اما در همین دوره، آشنایی ایرانیان با فرهنگ و تمدن جدید غرب و طرح مسئله زن و حقوق زن در آثار و اندیشه‌ها و اقدامات چهره‌های تأثیرگذار و تجددخواه، همچنین پیدایش روزنامه، گسترش انتشار مطبوعات فارسی‌زبان در داخل و خارج کشور، تأسیس مدارس و آموزش به سبک جدید، و انتشار کتاب، راه را برای تغییرات تدریجی و هرچند اندک در جامعه باز کرد. البته این تغییرات عمدتاً در طبقه اندیشمند رخ می‌داد و در میان توده مردم گسترش چندانی نداشت. در این دوره، جنبش تنباکو به عنوان مهمترین حرکت اجتماعی در دوره قاجار و اولین مقاومت منفی در تاریخ ایران یک نقطه عطف بود (ص ۵۰) و زنان نقش مهم و قابل توجهی در آن ایفا کردند. مشارکت فعال زنان در این نهضت، نخستین تجربه اجتماعی آنها در تاریخ ایران معاصر است که آنان را نسبت به توانمندی‌هایشان

این کتاب مطالعه‌ای جامعه‌شناسانه درباره تأثیر گسترش مدارس دخترانه جدید در پیشرفت اجتماعی و فرهنگی زنان ایران از دوره جنبش مشروطه‌خواهی (۱۲۸۵ ش) تا پایان دوران پهلوی اول (۱۳۲۰ ش) است که به همت منیرالسادات میرهادی^۱ انجام گرفته است. نویسنده، با استفاده از منابع تاریخی و با بازخوانی هدفمند و فشرده تحولات تاریخی دوره مذکور با تمرکز بر موقعیت زنان، دگرگونی‌های ناشی از گسترش آموزش و پرورش زنان در الگوهای رفتاری و هنجاری و ارزش‌های فرهنگی را بررسی کرده است.

با مطالعه این کتاب آگاه می‌شویم که در جامعه پیشامشروطه، زنان حضور اجتماعی بسیار کم‌رنگی داشتند و از عرصه‌های اجتماعی غایب بودند، یعنی نیمی از جمعیت کشور نیمه پنهان جامعه قلمداد و نادیده گرفته می‌شدند و تلاش می‌شد در خلوت‌خانه زندگی خصوصی محصور بمانند. آنان چنان در علم‌آموزی عقب‌نگه داشته شده بودند که در فرهنگ عمومی با دیوانگان ناقص عقل در یک مرتبه قرار داده

* دکتری شهرسازی
۱ - دانش‌آموخته کارشناسی ارشد مطالعات زنان - حقوق زن در اسلام
ma.shahinrad@gmail.com